

ОКРЕМІ НАПРЯМИ ПРОЕКТУВАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЗАСОБУ ЗАПОБІГАННЯ ВУЛИЧНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ

Беліков Костянтин Аркадійович - заступник Криворізького міського голови
УДК 343.851

В статье представлены актуальные направления проектирования полицейской деятельности как средства предотвращения уличной преступности. Утверждается, что состояние и динамика уличной преступности и функционирования системы предотвращения ее, без преувеличения, является индикатором социально-экономического и культурного климата любого общества. Учитывая специфику преступлений, совершаемых в условиях улицы, львиная доля по противодействию этим общественно опасным деянием и разработка мероприятий по предотвращению находится в компетенции органов и подразделений Национальной полиции Украины. Указанный государственный орган имеет все необходимые полномочия для разработки самых разнообразных мероприятий в сфере предотвращения уличной преступности.

Показано актуальность необходимости функционирования таких полицейских подразделений, как ситуационный центр, единственный аналитический сервисный центр.

Также проанализированы возможности внедрения комплексных целевых программ, направленных на предупреждения уличных преступлений.

Ключевые слова: преступность, улица, полиция, деятельность, проект, программа.

The article presents the current directions of designing police activities as a means of preventing street crime. It is argued that the state and dynamics of street crime and the functioning of the system to prevent it, without exaggeration, is an indicator of the socio-economic and cultural climate of any society. Given the specifics of crimes committed in street conditions, the lion's share of counteraction to these socially dangerous acts and the development of measures to prevent are the responsibility of the bodies and units of the National Police of Ukraine. The specified state body has all the necessary powers to develop a wide variety of measures in the field of street crime prevention.

The need for the functioning of such police units as the situational center and the only analytical service center has been updated. The feasibility of developing and implementing projects of police practices aimed at: preventing violence during mass events; promoting partnerships between the police and society; promoting police service and engaging civilian youth in police service; creating a safe environment in the community; the formation of a favorable socio-psychological climate in educational institutions, a decrease in the crime rate among minors.

The possibilities of introducing comprehensive targeted programs aimed at preventing street crime were also analyzed. Structurally investigated are such programs as youth crime prevention (should be carried out at three levels) and programs for the prevention of illicit trafficking in narcotic drugs and psychotropic substances.

It was stated that the prevention of street crime requires the bodies and units of the National Police, as well as local communities, to consolidate efforts with a view to joint interaction. The most effective way of such interaction is to introduce programs and projects to the most common crimes committed in the street.

Key words: crime, street, police, activity, project, program.

Артикулul prezintă indicațiile actuale de proiectare a activităților poliției ca mijloc de prevenire a criminalității stradale. Se pretinde că starea și dinamica criminalității stradale și funcționarea sistemului de prevenire, fără exagerare, reprezintă un indicator al climatului socio-economic și cultural al oricărei societăți. Având în vedere specificul infracțiunilor săvârșite în condiții de stradă, ponderea leului împotriva acestei acțiuni periculoase din punct de vedere social și dezvoltarea de măsuri pentru prevenirea acestuia sunt responsabilitatea corpurilor și unităților Poliției Naționale din Ucraina. Organul de stat specificat are toate puterile necesare pentru a dezvolta o mare varietate de măsuri în domeniul prevenirii criminalității stradale.

Urmarea necesității funcționării unor astfel de unități de poliție ca centru situațional, este arătat singurul centru de servicii analitice.

Sunt analizate, de asemenea, posibilitățile de implementare a unor programe ținută cuprinzătoare care vizează prevenirea infracțiunilor stradale.

Cuvinte cheie: crimă, stradă, poliție, activitate, proiect, program.

Запобігання злочинності завжди є актуальним напрямом наукових та науково-прикладних досліджень. Окремі питання запобігання суспільно небезпечним діянням стають рудиментарними у зв'язку із зміною суспільних відносин, трансформацією соціально-політичного устрою держави (як, наприклад, спекуляція). Однак, залишаються й «одвічні» теми, які завжди є актуальними, потребують свого науково-практичного забезпечення у будь-які часи. Одним з таких напрямів наукових досліджень є проблематика запобігання вуличній злочинності, оскільки злочини вчиняються завжди, а вуличні злочини є особливим сегментом у структурі злочинності, в деяких випадках вулична злочинність може характеризуватись як системна соціально небезпечна практика, як форма прояву певного сегменту злочинної субкультури.

За часи незалежності України неодноразово наголошувалось на необхідності запобігання, профілактики, протидії вуличній злочинності. Окремими наказами МВС України оголошувались роки профілактики вуличній злочинності. Однак, не зважаючи на вжиті заходи, сьогодні ми маємо вести мову про подальше поглиблене розроблення цього питання, про впровадження якнайкращих зарубіжних практик у сфері протидії злочинності.

Як зазначив голова Національної поліції України Ігор Клименко: «Завдання номер один – покращення стану реагування на повідомлення про вчинення злочинів та правопорушень. Наступний напрям роботи – профілактика злочинності, у першу чергу її вуличним про-

явам, а також покращення ефективності у забезпеченні безпеки дорожнього руху» [1]. Так, безумовно, ми маємо протидіяти вуличним злочинам. Однак, чи відповідь на питання – як це робити? Зусиль виключно підрозділів Національної поліції явно не вистачатиме. Для того, щоб послідовно, через визначення мети та завдань запобігання злочинам та правопорушенням, що вчиняються в умовах вулиці, має бути впроваджена окрема цільова програма.

Стан та динаміка вуличної злочинності та функціонування системи запобігання їй, без перебільшення, є індикатором соціально-економічного та культурного клімату будь-якого суспільства. Враховуючи специфіку злочинів, що вчиняються в умовах вулиці, лівова частина з протидії цим суспільно-небезпечним діянням та розроблення заходів із запобігання їй перебуває у компетенції органів та підрозділів Національної поліції України. Зазначений державний орган має всі необхідні повноваження для розробки найрізноманітніших заходів у сфері запобігання вуличній злочинності. Один з них – це запровадження проєктів у сфері безпеки громад.

Необхідно зазначити, що дослідженню проблем запобігання злочинності присвятили свої праці такі вітчизняні вчені, як Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. В. Василевич, Б. М. Головкін, В. В. Голіна, В. Я. Горбачевський, В. К. Гришук, С. Ф. Денисов, О. М. Джужа, В. М. Дрьомін, А. П. Закалюк, О. О. Кваша, О. Г. Колб, О. М. Кос-тенко, В. В. Кузнєцов, О. Г. Кулик, О. М. Литвинов, С. Я. Лихова, В. К. Матвійчук,

П. П. Михайленко, В. О. Навроцький, В. І. Осадчий, М. І. Панов, А. В. Савченко, Д. М. Тичина, В. В. Шаблистий, В. І. Шакур, Ю. С. Шемшученко, П. Л. Фріс, М. І. Хавронюк, С. І. Халимон, Н. М. Ярмиш та деякі інші.

Не заперечуючи значний внесок цих учених у кримінологічну науку, не можна не наголосити на відсутності досліджень, спрямованих безпосереднє запобігання вуличній злочинності. У зв'язку із зазначеним, метою цієї статті є окремий напрям запобігання вуличній злочинності, а саме аналіз напрямів проектування поліцейської діяльності як засобу запобігання вуличній злочинності.

Як передбачено ст. 11 Закону України «Про Національну поліцію», рівень довіри населення до поліції є основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції [2]. Окремою вимогою діяльності поліції є звітування перед громадою за основними напрямками роботи з метою підтримання постійного зворотного зв'язку з кожним громадянином та гостем нашої держави.

У цілому, за даними експертних досліджень та незалежних соціологічних оцінювань, створення та розвиток Національної поліції України визнано однією з найуспішніших вітчизняних реформ [3].

Необхідно відмітити, що одним зі стратегічних документів розвитку Національної поліції України є Стратегія розвитку системи Міністерства внутрішніх справ України до 2020 року [4]. У Стратегії визначено нові пріоритети подальшої роботи – створення безпечного середовища для життєдіяльності кожної людини і громадянина, підтримання публічної безпеки та порядку, протидія злочинності, дотримання прав людини, інтегроване управління кордонами, якість і доступність послуг, ефективне врядування, прозорість і підзвітність та розвиток кадрового потенціалу та соціальний захист працівників.

У Національній поліції розроблено Стратегію розвитку відомства до 2023 року [5]. Розроблення Стратегії відбувалося за участю Консультативної місії Європейського Союзу, канадських та американських партнерів. Пріоритетними напрямками діяльності визначено удосконалення роботи у сфері забезпечення

публічної безпеки, протидія злочинності, дотримання та забезпечення захисту прав людини. Крім того, Стратегія передбачає якісне та доступне надання поліцейських послуг, прозорість та нову форму підзвітності поліції перед громадою.

Національна поліція вже розпочала реалізацію низки проектів. На сьогодні ці проекти пройшли громадське обговорення. Наразі тривають визначені законодавством процедури щодо її затвердження.

Серед новацій – проект «Поліцейський офіцер громади». 34 поліцейські фіцери громади у межах проекту «Поліцейський офіцер громади» заступили на службу на Дніпропетровщині. Всього проект охоплює всі регіони держави: близько 30 тисяч населених пунктів, де мешкає майже 28 мільйонів громадян. Його метою є тісна взаємодія поліцейського з об'єднаною територіальною громадою та орієнтація на її потреби. Створення інституції поліцейського офіцера громади створює новий рівень поліцейського сервісу не лише у великих містах, де працює патрульна поліція, а й на всій території держави, у віддалених населених пунктах. Також проект забезпечує відкрити та тісну співпрацю громади та поліції заради створення безпечного середовища, де поліцейський офіцер – це частина громади [6]. Передбачено два етапи реалізації цього Проекту: у 2019 році – 802 об'єднані територіальні громади, а у 2020-му – вся територія держави.

Маємо охарактеризувати окремі проекти забезпечення безпеки на вулицях, як мають позитивні результати функціонування.

Ситуаційний центр. Він є комплексом безпеки, що побудований на новітніх ІТ-технологіях, до складу якого також входять колл-центри, системи інтелектуального відеоспостереження, інформаційні центри з перевірки за базами даних та аналітичний блок.

Єдиний аналітичний сервісний центр – це спосіб цілодобового зв'язку з поліцією, який орієнтований, у першу чергу, на безпеку дітей. Наразі він діє у двох областях – Донецькій та Закарпатській. Це комплекс обробки інформації, що надходить з камер відеоспостереження у певному населеному пункті. Наприклад, люди,

які чекають на транспорт автоматично знаходяться під захистом поліції.

Також з метою запобігання вуличній злочинності матимуть користь проекти, що спрямовані на:

- попередження насильства під час масових заходів (мітингів, демонстрацій, спортивних заходів, тощо) шляхом постійного спілкування з учасниками заходів, ретельного планування та аналізу ризиків;

- популяризацію партнерських відносин між поліцією та громадою. Принципами зазначених проектів мають стати постулати про те, що представники громади не порушують закон, готові допомогти поліцейському, поважають поліцейських.

- популяризацію служби в поліції та залучення цивільної молоді до служби в поліції, навчання у закладах вищої освіти, які здійснюють підготовку поліцейських.

- створення безпечного середовища на території громади.

Досягнення цієї мети неможливе без підвищення згуртованості громади, ефективної побудови партнерських відносин між поліцією та населенням. Наявність системи відеоспостереження, ліквідації шляхів вільного доступу до будинків та їх окремих приміщень, покращення освітленості дворів та під'їздів, облаштування території, наявність інформативних табличок, згуртованість мешканців є основним важелем профілактики правопорушень, що вчиняються на територіях багатоквартирних будинків, а також здатні мінімізувати їх кількість та покращити стан розкриття. Розвита ланка безпечних осередків (безпечний будинок, безпечна школа, безпечний садок, безпечна вулиця, безпечне місто) дозволить сформулювати розвинене безпечне середовище.

- формування сприятливого соціально-психологічного клімату в закладах освіти, зниження рівня злочинності серед неповнолітніх (зокрема попередження булінгу у школах), запобігання випадкам суїцидів та втечі дітей.

Заходами, що мають бути реалізовані в межах проекту, є: 1) створення, затвердження та втілення плану заходів програми профілактики правопорушень серед дітей; 2) навчання поліцейських як тренерів; 3) проведення пре-

зентацій у загальноосвітніх навчальних закладах та підготовка учнів-медіаторів; 4) впровадження у діяльність учнів-медіаторів методики «рівний навчає рівного»; 5) проведення «кіл порозуміння» для учнів загальноосвітніх навчальних закладах області.

Також слід звернути увагу на те, що впровадження комплексних цільових програм є одним із заходів запобігання злочинності на вулицях. До таких програм слід віднести, наприклад, програми профілактики правопорушень серед дітей.

Її метою має бути зниження рівня правопорушень серед дітей, здійснення діяльності, спрямованої на реалізацію та захист прав і свобод дітей, удосконалення морального, патріотичного виховання та підвищення правосвідомості.

Профілактика правопорушень серед неповнолітніх має відбутись за такими рівнями:

- первинним: профілактичні заходи уповноважених служб відносно усіх категорій неповнолітніх;

- вторинним: створення умов коли діти у навчальних закладах загальної середньої освіти навчаються самостійному розв'язуванню конфліктів при обговоренні у своїх колективах (рівний навчає рівного);

- третинним, спрямованим на роботу з дітьми, які схильні до скоєння правопорушень.

У результаті реалізації заходів мають бути досягнуті такі результати:

- зменшення рівня дитячої злочинності;

- підвищення оперативності та якості реагування на заяви та повідомлення про вчинені підлітками правопорушення, удосконалення рівня взаємодії всіх зацікавлених служб, у тому числі з громадськістю, у боротьбі з підлітковою злочинністю;

- удосконалення роботи із соціальної адаптації неповнолітніх;

- забезпечення захисту законних інтересів неповнолітніх;

- удосконалення форм і методів профілактичної роботи з неповнолітніми категорії ризику та усунення причин і умов, що можуть сприяти вчиненню ними правопорушень надалі.

Також окрему частину в структурі вуличної злочинності посідають злочини, пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів, психо-

тропних речовин та прекурсорів. Необхідність розроблення подібної регіональної програми зумовлена тим, що поширення наркоманії та наркозлочинності в Україні за останні десять років стало однією з найгостріших суспільних проблем, невирішення якої призводить до заподіяння шкоди здоров'ю людини, негативного впливу на соціальну сферу, а також є загрозою національній безпеці держави.

Реалізація програми надасть змогу посилити тенденцію до зниження попиту на наркотики; зменшити обсяг вживання всіх видів наркотичних засобів та психотропних речовин; забезпечити протидію організованим угрупованням, що здійснюють незаконне переміщення наркотичних засобів та психотропних речовин; підвищити рівень поінформованості населення щодо наслідків розповсюдження та вживання не за медичним призначенням наркотичних засобів, психотропних речовин; сформувані у суспільстві негативне ставлення до вживання наркотичних засобів та психотропних речовин не за медичним призначенням; активізувати міжнародне співробітництво, співробітництво між державними органами, неурядовими організаціями та громадськістю із вищезазначеного питання.

Таким чином, запобігання вуличній злочинності потребує від органів та підрозділів Національної поліції, також місцевих громад консолідації зусиль з метою спільної взаємодії. Найефективнішим способом такої взаємодії є запровадження програм та проектів найбільш розповсюдженим злочинам, що вчиняються в умовах вулиця.

Література

1. Клименко назвав завдання №1 на посаді глави Нацполіції. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2787262-klimenko-nazvav-zavdanna-1-na-posadi-glavi-nacpolicii.html>.
2. Закон України «Про Національну поліцію». Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 40-41, ст.379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
3. Створення Національної поліції є однією з найуспішніших реформ. Голос України. URL: <http://www.golos.com.ua/article/304903>.
4. Стратегія розвитку системи Міністерства внутрішніх справ України до 2020 року. URL: https://mvs.gov.ua/ua/pages/strategiya_2020.htm.
5. Національна поліція України за участі Консультативної місії ЄС, канадських та американських партнерів розробила проект стратегії розвитку відомства. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2707049-nacpolicia-pidgotuvala-proekt-strategii-rozvitku-do-2023-roku.html>.
6. В Україні запустили проект «Поліцейський офіцер громади». URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/v-ukrayini-zapustili-proekt-policejskij-oficer-gromadi>.